Informatie aan de Raad

Datum	Auteur(s)	Commissievergadering
6 juli 2022	Ellard de Vries	Algemene en bestuurlijke zaken

Portefeuillehouder	Eenheid	Raadsvergadering
M. Sanderse	Bedrijfsvoering	

Toestemming pfh	☐	Openbaar
		ja

Onderwerp

Toekomst Streekarchief Epe, Hattem en Heerde

Inleiding

Doel

Het doel van deze raadsinformatie is u te informeren over ontwikkelingen inzake het informatie- en archiefbeheer, dat zich toespitst op de rol, betekenis en toekomst van het Streekarchief Epe, Hattem en Heerde.

Aanleiding

Archiveren van informatie is altijd al belangrijk geweest voor de overheid en samenleving. Het belang van goede archivering is door digitalisering van de samenleving en de informatie aanzienlijk toegenomen. Archivering wordt een wat verouderde term, we kunnen veel beter spreken van het meer eigentijdse begrip informatiebeheer. Digitale informatie bevindt zich in feite overal in de organisatie en het is een grote uitdaging om deze informatie toegankelijk te houden. Dat wil zeggen vindbaar, beschikbaar, leesbaar, interpreteerbaar en betrouwbaar. Voegen we aan toegankelijkheid het begrip duurzaam toe, dan betekent dat dat informatie vanaf het moment van ontstaan beschikbaar en bruikbaar is voor iedereen, die daar recht op heeft en voor zolang het noodzakelijk is. Burgers, bedrijven, ambtenaren, journalisten en bijvoorbeeld onderzoekers kunnen de informatie die ze nodig hebben vinden, raadplegen en interpreteren. Niet alleen nu, maar ook over pakweg tien, twintig of honderd jaar. Daarmee is duurzame toegankelijke informatie een fundament voor het vertrouwen in de rechtsstaat, voor het functioneren van de overheid en voor democratische controle daarop. Bovendien blijft de informatie dan beschikbaar voor diverse vormen van onderzoek. Informatie is dus een belangrijk product van het handelen van de overheid.

Samengevat is vanuit de volgende perspectieven de duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie van groot belang: dienstverlening, verantwoording, participatie en cultureel erfgoed.

Zo beschouwd moeten de taken van een archiefinstelling dan ook steeds meer als verlengstuk van die van de gemeentelijke teams Informatiebeheer gezien worden. Dat beheer is complexer geworden. Steeds meer wordt gewerkt in ketens en netwerken en op verschillende platforms, waaronder e-mail, websites en sociale media, zowel binnen overheidsorganisaties als ook in interactie met burgers en bedrijven. Het goed digitaal “overbrengen” betekent dat aan de voorkant bij de gemeenten al die informatie goed op orde moet zijn en blijven. Archiveren is niet meer iets dat aan het einde van een werkproces plaatsheeft maar al vooraf is geregeld (archivering by design). Zeker in digitale werkprocessen is dit van groot belang om informatie vindbaar te houden voor de hele levensduur ervan. Dit vergt een goed samenspel, waarbij de expertise van een archiefinstelling, verantwoordelijk voor ons cultureel erfgoed, een belangrijke factor is. Dat vertaalt zich naast investeringen in technische hulpmiddelen ook vooral in kwalitatieve en kwantitatieve capaciteit en inzet van personeel.

Het functioneren van het huidige Streekarchief EHH in relatie tot de gewenste dienstverlening.

In het nog analoge tijdperk hebben de gemeenten Epe, Hattem en Heerde de handen in één geslagen en in 1982 een gemeenschappelijke regeling Streekarchief in het leven geroepen voor het beheer van hun blijvend te bewaren archieven, met Hattem als centrumgemeente. Het jaar daarop werd als gezamenlijke streekarchivaris de heer Gerrit Kouwenhoven benoemd, die rondreisde langs de drie gemeentehuizen waar de archieven die hij beheerde zich bevonden. Rond 2007 werd duidelijk dat van alle drie gemeenten de plaatselijke archiefbewaarplaatsen vol raakten en dat de kwaliteit ervan volgens de provinciale archiefinspectie te kort schoot. In 2007 is dan ook besloten om een gezamenlijke archiefbewaarplaats te bouwen in Epe. Daartoe moest ook de gemeenschappelijke regeling worden vernieuwd en dat is gebeurd bij hetzelfde besluit in 2007. Epe werd centrumgemeente in plaats van Hattem. De te bewaren archieven ouder dan 20 jaar van Hattem zijn na het gereedkomen van de bouw in 2010 daarheen overgebracht, worden daar beheerd en zijn daar ook te raadplegen.

De huidige gewenste dienstverlening is in 2008 beschreven in de gemeenschappelijke regeling Streekarchief Epe, Hattem, Heerde en in de “Instructie streekarchivaris streekarchief Epe, Hattem, Heerde”.

De huidige dienstverlening betreft de volgende taken:

1. ***Wettelijk***
   - *Duurzaam beheer van archieven.*
   - *Toegankelijk maken van archieven, scannen, restauratie, begeleiding van vrijwilligers.*
   - *Beschikbaar stellen van informatie aan burgers en medewerkers van de gemeenten.*
   - *Toezicht en advies op het beheer van de niet overgebrachte archieven.*
2. ***Niet-wettelijk (maar wel voorgeschreven in de instructie van de archivaris)***
   - *Educatie om het gebruik van de archieven te stimuleren.*
   - *Actieve acquisitie particuliere archieven.*

Deze beschrijving voldoet in hoofdlijn nog steeds en komt overeen met wat de meeste archiefdiensten in Nederland ook normaal vinden als ambitieniveau. Dit is ook de dienstverlening die wij verwachten van een archiefinstelling.
Zoals in de inleiding al aangegeven bestaat het huidige Streekarchief uit 1 medewerker, onze huidige archivaris Gerrit Kouwenhoven. Al bijna 40 jaar runt hij alleen deze organisatie en voert alle voorkomende werkzaamheden zo goed mogelijk uit. Het is echt een groot compliment waard dat hij dit al die tijd heeft kunnen doen. We hebben de huidige dienstverlening beoordeeld en zijn tot de conclusie gekomen, dat er een heleboel goede dingen gebeuren, maar niet voldoende om de gewenste dienstverlening volledig en op gewenst kwalitatief niveau uit te voeren. Het is met name de opkomst van het digitale tijdperk dat extra taken op allerlei niveaus met zich meebrengt, waar het huidige Streekarchief niet in kan voorzien. Zeker in vergelijking met andere archiefinstellingen is het aantal fte van het Streekarchief EHH fors lager. Als gevolg hiervan kunnen niet alle taken uitgevoerd worden of met onvoldoende kwaliteit. Daarnaast vormt momenteel de continuïteit van de dienstverlening een fors risico.

Wetgeving voor gemeenten en archiefdiensten
Eisen die aan informatiebeheer worden gesteld zijn te vinden in de Archiefwet 1995, het Archiefbesluit 1995 en de Archiefregeling 2009. Deze eisen zijn samen te vatten in het uitgangspunt dat archieven in “goede, geordende en toegankelijke staat en beschikbaar gesteld moeten worden, ongeacht hun vorm”. Dat geldt voor de analoge (papieren) archieven en de digitale archieven. Dit uitgangspunt is uitgewerkt in een grote hoeveelheid voorschriften, die zowel gelden voor de gemeentelijke organisaties als de archiefdiensten. Deze zijn te beschouwen als een “pakket van eisen” waaraan moet worden voldaan en waarbinnen geen afweging gemaakt kan worden in de zin van “dit doen we niet” en dit doen we wel”.

Het college van burgemeester en wethouders is als wettelijk “zorgdrager” verantwoordelijk voor de uitvoering en toepassing van dit pakket en u heeft als gemeenteraad in het kader van horizontaal toezicht de rol om te toetsen of het college aan die verplichting voldoet. De reden van dit alles is, zoals gezegd, dat goed informatiebeheer de hoeksteen vormt voor een betrouwbare en controleerbare overheid aan de ene kant en inwoners de kans biedt hun cultuur-historische identiteit te duiden aan de andere kant.

In deze informatie gaat het vooral om de archiefinstelling. Voor een dergelijke organisatie kunnen we de wettelijke eisen grofweg vertalen in een drieslag aan taken:

- het beheren van de duurzaam te bewaren analoge en digitale van de aangesloten gemeenten en de collecties van maatschappelijke organisaties in de regio
- het toezicht op het gemeentelijk informatiebeheer om te toetsen of aan de wettelijke voorschriften wordt voldaan. Dat vindt plaats aan de hand van periodieke rapporten van de archivaris en het gevraagd en ongevraagd advies geven over het zo efficiënt mogelijk inrichten van de informatiehuishouding en
- het beschikbaar stellen van de archieven aan het publiek en de eigen gemeentelijke organisaties.

Was de inspanning op met name het digitale informatiebeheer al een stevige, de komst van de nieuwe Archiefwet én de Wet open overheid (Woo) levert nog eens een forse taakverzwaring op. Dit wordt veroorzaakt door de verkorting van de overbrengingstermijn naar 10 jaar en de extra benodigde aandacht voor openbaarheid, openbaarheidsbeperking en inzagemogelijkheid (beperkt openbaar archief).
De Woo, die op 1 mei jl. in werking is getreden, verplicht overheden en semioverheden om hun informatie actief openbaar te maken. Daarmee wordt niet alleen hun handelen meer transparant, maar moeten overheden ook zorg dragen voor een betere toegankelijkheid van hun informatie. Ook dat is een verplichting vanuit deze wet. Een goede informatiehuishouding is dus een belangrijke randvoorwaarde om de wet goed te kunnen uitvoeren. Vanuit de VNG en het Rijk wordt erop aangedrongen om hiervoor de nodige maatregelen te treffen en o.a. de formatie in kwantitatieve en kwalitatieve zin op orde te brengen. Voor implementatie van de Woo zijn gelden beschikbaar gesteld via het gemeentefonds, die (deels) ook gebruikt kunnen worden voor organisatorische en/of personele maatregelen om het informatiebeheer te verbeteren.

E-Depot
Een e-Depot is een voorziening met functionaliteit voor de opslag, het beheer en de ontsluiting van de digitale archieven die voor blijvende bewaring in aanmerking komen. Een e-Depot kan grote hoeveelheden bestanden opslaan. Maar het is meer dan alleen geheugenruimte: de opgeslagen informatie moet ook weer opvraagbaar zijn. Nu en over lange tijd. Dit vraagt om speciaal voor archiefbeheer ontwikkelde software waarmee informatie bruikbaar en zichtbaar wordt; slimme technieken ordenen informatie en maken het leesbaar op elk beeldscherm, in welke vorm de informatie destijds dan ook het e-Depot ingegaan is (bron: NORA)

Wat is een e-Depot ?

Een e-Depot is een voorziening met functionaliteit voor de opslag, het beheer en de ontsluiting van de digitale archieven die voor blijvende bewaring in aanmerking komen.

Een e-Depot kan grote hoeveelheden bestanden opslaan. Maar het is meer dan alleen geheugenruimte: de opgeslagen informatie moet ook weer opvraagbaar zijn. Nu en over lange tijd. Dit vraagt om speciaal voor archiefbeheer ontwikkelde software waarmee informatie bruikbaar en zichtbaar wordt; slimme technieken ordenen informatie en maken het leesbaar op elk beeldscherm, in welke vorm de informatie destijds dan ook het e-Depot ingegaan is (bron: NORA)

Onderzoek en besluitvorming

We hebben onderzoek gedaan wat de meest toekomst-vaste oplossing is om alle huidige en toekomstige (wettelijke) taken uit te kunnen voeren en die aansluit bij onze visie op duurzame en toegankelijke informatie. Het resultaat van het onderzoek naar een

organisatorische oplossing is terug te vinden in het rapport "*Toekomst Streekarchief Epe, Hattem en Heerde, ontwikkeling e-Depot, dienstverlening en verzwaring taken zijn reden voor een nieuwe koers".*

Op basis hiervan overwegen wij toe te treden tot het Streekarchivariaat Noordwest Veluwe (SNWV) en het Streekarchief EHH op te heffen. De consequenties hiervan en vervolgstappen om dit te realiseren zijn in het rapport beschreven. Wij verwijzen u verder naar de inhoud van het rapport.

Op advies van de Streekarchiefcommissie hebben we besloten opdracht te geven aan de Streekarchiefcommissie EHH voor het starten met fase 1 van het traject om toetreding tot het Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe (SNWV) te verkennen vanuit verschillende perspectieven, waarbij ook nadrukkelijk een minimum scenario in beeld gebracht dient te worden. Deze verkenning zal worden uitgevoerd samen met de gemeenten , die op dit moment deel uitmaken van het SNWV, te weten Harderwijk, Nunspeet, Ermelo, Elburg en Oldebroek (Elburg is centrumgemeente).

Financiën

Onderstaande tabel geeft inzicht in de kosten van het huidige Streekarchief EHH.

Streekarchief EHH	Bijdrage 2023	Inwoners	Kosten per inwoner
Gemeente Epe	€ 87.000	33.232	€ 2,61
Gemeente Hattem	€ 41.000	12.273	€ 3,34
Gemeente Heerde	€ 43.000	18.894	€ 2,26
Totalen / Gemiddelde per inwoner	€ 171.000	64.399	€ 2,66

De kosten, die gemoeid zijn met toetreding tot het SNWV zullen hoger uitvallen. Op de vraag "hoeveel hoger" komen we bij u terug na hierboven genoemde verkenning.

Kernboodschap

In het licht van maatschappelijke en technische ontwikkelingen en nieuwe wetgeving vragen het beheer van duurzaam te bewaren analoge en digitale archieven van de aangesloten gemeenten en collecties van maatschappelijke organisaties, het toezicht daarop en het beschikbaar stellen aan het publiek, om een nieuwe visie en een toekomstbestendige oplossing voor de gemeente Hattem en de overige deelnemende gemeenten in het huidige Streekarchief Epe, Hattem en Heerde.

Bijlagen:

Adviesrapport "Toekomst Streekarchief Epe, Hattem en Heerde, *ontwikkeling e-depot, dienstverlening en verzwaring taken zijn reden voor een nieuwe koers",* maart 2022